

УКРАЇНСЬКИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦЕНТР
ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Річний звіт 2013

ХТО МИ?

Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД) – це неурядова позапартійна організація, "мозковий центр", який впливає на державну політику у полі її демократичного виміру. Центр засновано 1991 року.

Місія УНЦПД - сприяти незворотності демократичних перетворень.

Наша діяльність націлена на просування цінностей і процедур демократії в поле публічної політики та управління, адже - саме цей шлях робить державу прозорою і підзвітною, а населення об'єднує в громадянське суспільство.

Ми працюємо для того, щоб в Україні були гарантовані права людини, політичне середовище було конкурентним, відбувалися чесні, вільні вибори, система державної влади була збалансованою, а місцеве самоврядування – дієвим. Громадяни повинні мати умови для впливу на формування державних і місцевих рішень та контролю за діями влади як персонально, так і через мережі спроможних громадських і політичних організацій.

НАШІ ДОСЯГНЕННЯ І ПЛАНИ

Упродовж 2013 року УНЦПД докладав зусиль до зміцнення демократичних основ у громадському й політичному середовищі та діяв у наступних напрямках:

- Публічна політична комунікація, відкритість політичних партій, представницька і пряма демократія
- Вплив громадян і громадських організацій на зміст владних рішень
- Сприятливе правове середовище та забезпечення умов для фінансової стабільності громадських організацій
- Правовий захист свободи мирних зібрань
- Міжкультурний діалог і соціокультурна політика, захист прав меншин
- Адвокатування практик протидії дискримінації
- Європейська інтеграція

Публічна політична комунікація, відкритість політичних партій, представницька і пряма демократія

Політична комунікація

1. Оцінено взаємодію політичних партій та виборців, проаналізовано політичні наслідки зміни виборчої системи від пропорційної до змішаної для стану комунікації між виборцями і депутатами парламенту.
2. Визначено основні проблеми та виклики в сфері політичної комунікації, з'ясовано формати взаємодії виборців та представників політичних партій щодо:
  - інформування виборців про свою діяльність з боку народних депутатів України;
  - тематики звернень громадян до народних депутатів України;
  - виступів з трибуни Верховної Ради України з питань, порушених виборцями;
  - тематики звернень від виборців, які стали підставою для законодавчої ініціативи з боку народних депутатів;
  - тематики звернень та запитів з боку Верховної Ради України, які було направлено народними депутатами України до різних структур на підставі звернень виборців;
  - напрямів співпраці народних депутатів України з громадськими організаціями, аналітичними центрами.

Демократизація процедур волевиявлення

Ініційовано та створено Коаліцію "За чесний референдум", до якої увійшли провідні неурядові експертні організації, а всеукраїнську мережу склали також організації громадянської дії. Загально близько 50 колективних учасників, частина з яких була інтегрована в ході інформаційно-навчального заходу. Цілей Коаліції досягнуто: привернуто увагу до недемократичних і не правових позицій закону "Про всеукраїнський референдум" від 2012 року, знижено ризики його застосування. Експерти УНЦПД у складі робочої групи працюють над розробкою закону в новій редакції. Підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали для поширення. Буде розгорнутися інформаційно-лобістська кампанія з його роз'яснення та адвокатування.

Підготовлено аналітичний огляд "Конституційні референдуми: законодавство і практика".

Оцінка стану внутрішньопартійної демократії

Вироблення рішень партіями, процедури домінування претендентів на виборні державні посади, доступ до інформації в партії є важливими показниками практики потенційних державних діячів. Уперше за 22 роки діяльності партій системно проаналізовано стан внутрішньопартійної демократії в Україні. За допомогою партнерів УНЦПД в регіонах проведено анонімне опитування членів партій на предмет реального стану внутрішніх процедур, проаналізовано статuti 10 релевантних партій. Матеріали готуються до презентації.

У подальшому буде розгорнутися кампанія, спрямована на підвищення законного інтересу суспільства до характеру діяльності політичних партій та знання про природу політичного представництва.

Аналіз моделей державного фінансування політичних партій

Проаналізовано три основні моделі державного фінансування політичних партій в Європі – в Німеччині, Польщі та Великобританії. Зроблено оцінку політичних ефектів від застосування кожної із моделей та висновки для державної політики у сфері демократії й підтримки відкритого й прозорого урядування.

Ця аналітика ляже в основу рекомендацій для забезпечення сталих умов для діяльності політичних партій і протидії політичній корупції.

Оцінка політичних ризиків на основі оцінки політичних позицій суб'єктів політичних рішень та процедур ухвалення рішень

Потреба постійного оцінювання політичних ризиків зумовлена неоднозначним характером суспільно-політичного розвитку, слабкою демократичною консолідацією, підпорядкованістю права політичній кон'юктурі, непрозорими процедурами підготовки та ухвалення рішень. Періодична оцінка здійснюється двічі на рік на основі моніторингу політичного процесу, позицій суб'єктів ухвалення політичних рішень і процедур ухвалення політичних рішень, опитування експертів. Готується прогноз тенденцій на середньостроковий і довгостроковий періоди.

Співпраця з зацікавленими середовищами, партнерами, ЗМІ, інформування про результати діяльності та політичні консультації

Відбувається постійне інформування про результати досліджень, про ключові події, здатні вплинути на зміну політичного середовища. Підготовлено низку публікацій в ЗМІ на теми фінансування політичних партій, виборів, можливостей участі громадян в управлінні державними справами, процедур і практики референдумів, сплеску громадянської активності і політичних подій довкола Майдану у 2013 році. Підтримується постійний зв'язок з партнерами та робляться кроки для досягнення спільних цілей.

Вплив громадян і громадських організацій на зміст владних рішень

Для розвитку механізмів демократії участі, ефективного місцевого розвитку, включення різних представників громади в процеси формування та реалізації політики, міжкультурного діалогу УНЦПД організував низку тренінгів та провів консультації з органами місцевого самоврядування стосовно розвитку статутів міст, підготовки стратегій і планів регіонального і місцевого розвитку, включення інтересів різних груп громади в процес ухвалення рішень. Нами було розроблено тренінгові модулі для органів місцевого самоврядування з цих питань.

Експерти УНЦПД у партнерстві брали участь в опрацюванні політики мультилінгвальної освіти, зокрема, в просуванні проекту "Кримська школа" в АР Крим, співпраці з громадами, вчителями, міністерством освіти і науки України, комітетом ВР з питань освіти.

Проведено дослідження стану та правового регулювання механізмів місцевої демократії в Україні: місцевої ініціативи, громадських слухань, загальних зборів громадян за місцем проживання, консультацій з громадськістю, громадських експертиз діяльності органів місцевого самоврядування.

Розроблено п'ять типових положень для реалізації процедур місцевої демократії:

- громадських слухань,
- загальних зборів,
- громадської експертизи діяльності місцевої ради,
- місцевої ініціативи для подання місцевій раді.

Ухвалення даних положень зобов'яже місцеві ради проводити консультації з громадами.

Своїм завданням на майбутнє бачимо ми визначаємо запровадження нових стандартів місцевої демократії в містах України, зокрема ухвалення положень, розроблених УНЦПД, навчання місцевих активістів, членів громад як для повноцінної участі у житті своєї громади та доступу до управління місцевими справами.

Сприятливе правове середовище та забезпечення фінансової стабільності (спроможності) громадських організацій

Правове середовище діяльності громадських організацій

УНЦПД протягом 2013 року продовжив детальний супровід нового закону України "Про громадські об'єднання". Діяльність у цій тематиці відбулася у кількох напрямках: консультування громадських організацій, спільні навчання для представників реєстраційних служб, лобювання підзаконної нормативної бази.

УНЦПД співпрацював із Державною реєстраційною службою України, Офісом Уповноваженого ВРУ з прав людини та іншими громадськими експертами.

Плани:

1. Робота з ГО: супровід громадських організацій, підтримка функціонування "гарячої лінії", інформаційні кампанії, навчальні заходи.
2. Робота з реєстраційними службами: сприяння покращенню практики застосування закону, проведення навчальних заходів, здійснення моніторингів, участь у робочих групах.

Фінансова стабільність(спроможність) громадських організацій

Завдяки зусиллям УНЦПД усі органи виконавчої влади центрального та регіонального рівня зобов'язані включати у свій порядок денний завдання розвитку громадянського суспільства, від консультацій з громадськістю до делегування НУО заходів соціальних програм. Це вдалося зробити через розробку та успішне адвокатування експертами УНЦПД Постанови КМУ від 25 грудня 2013 р. № 968 "Про затвердження Порядку планування та моніторингу реалізації органами виконавчої влади Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні".

Ухвалені у 2012-2013 роках за активної адвокаційної підтримки УНЦПД регіональні програми сприяння розвитку громадянського суспільства у багатьох регіонах стали інструментом залучення громад до формування та безпосереднього виконання заходів регіональної політики. Формується практика прозорої та конкурентної підтримки ініціатив НУО, спрямованих на реальне задоволення потреб громад. Це стає можливим завдяки постійній консультативній та експертній підтримці, яку забезпечив регіональним органам виконавчої влади УНЦПД.

У 2014 році ми інвестуємо час і зусилля у озброєння нових громадських середовищ інструментами участі в ухваленні рішень та інструментами громадського контролю, у тому числі за використанням бюджетних коштів. Для цього ми організуємо Школу громадської дії, яка в кожному регіоні збере найбільш активні громадські середовища та найкращих експертів-практиків для того, щоб зробити рішення та ресурси влади справді публічними.

Правовий захист свободи мирних зібрань

Протягом 2013 року УНЦПД продовжив активну роботу над захистом свободи мирних зібрань. Основна увага приділялася законопроекту "Про свободу мирних зібрань" (реєстр. № 0918а). Напрацьований експертами текст пройшов ряд робочих і публічних обговорень за участі Комітету Верховної Ради з прав людини, національних меншин та міжнародних відносин, представників виконавчої та судової влади й був внесений до Верховної Ради. Проте складна політична ситуація у країні не дозволила винести законопроект на розгляд у парламент.

Паралельно здійснювалася навчальна та просвітницька діяльність для громадських активістів щодо міжнародних стандартів захисту свободи мирних зібрань.

Було видано 2 буклети, проведено зустрічі із представниками міжнародних організацій та фондів, запущено системну розсилку сповіщень.

У 2013 році спільно із партнерськими організаціями було створено сайт Партнерства "За свободу мирних зібрань" та відкриту групу у соціальній мережі Facebook.

Плани:

1. Адвокаційні кампанії для скасування місцевих Положень про порядок проведення мирних зібрань, по зміні судової практики / робота із суддями, зміна нормативної бази для міліції.
2. Просвітницька кампанія: навчальні семінари та тренінги, круглі столи, робочі групи.
3. Робота над законопроектом.

Європейська інтеграція:

Упродовж 2013 року ми зосереджували свої зусилля на аналізі політичних, культурних, регіональних та енергетичних аспектів інтеграції України з ЄС.

- В сфері політики європейської інтеграції в співпраці з Національним інститутом стратегічних досліджень та у партнерстві з Дослідницьким центром Словацької асоціації зовнішньої політики (м. Братислава) створено професійне середовище - Національний Конвент України щодо ЄС. Розроблено рекомендації для представників органів законодавчої і виконавчої влади України, які відповідають за підготовку Угоди про політичну асоціацію України та ЄС щодо реалізації Порядку денного асоціації України та ЄС, регіонального розвитку і європейської інтеграції, економіки, енергетики, культури.
- Експерти УНЦПД беруть участь в роботі науково-експертної ради при комітеті Верховної Ради з питань європейської інтеграції, Національної платформи Східного партнерства, співпрацюємо з аналітичними установами низки країн ЄС - Словаччини, Румунії, Латвії, Польщі, Франції та країн Східного Партнерства. УНЦПД увійшов до числа засновників Ukrainian Think Tanks Liaison Office in Brussels (Офіс зв'язків українських аналітичних центрів в Брюсселі) та брав участь у розробці рекомендацій для Ради міністрів ЄК в сфері підписання Угоди про Асоціацію.

Міжкультурний діалог і соціокультурна політика, захист прав меншин

- Експерти УНЦПД приділяли увагу питанням міжкультурного діалогу, політики пам'яті. У співпраці з колегами було проведено дослідження топонімів у Криму.

Наші експерти співпрацювали з офісом Верховного комісара ОБСЄ з питань національних меншин для вироблення рекомендацій у сфері політики інтеграції кримських татар в українське суспільство. Експерти УНЦПД спільно з експертною радою при Комітеті ВР з питань прав людини і міжнаціональних відносин брали участь в опрацюванні законопроекту "Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою".

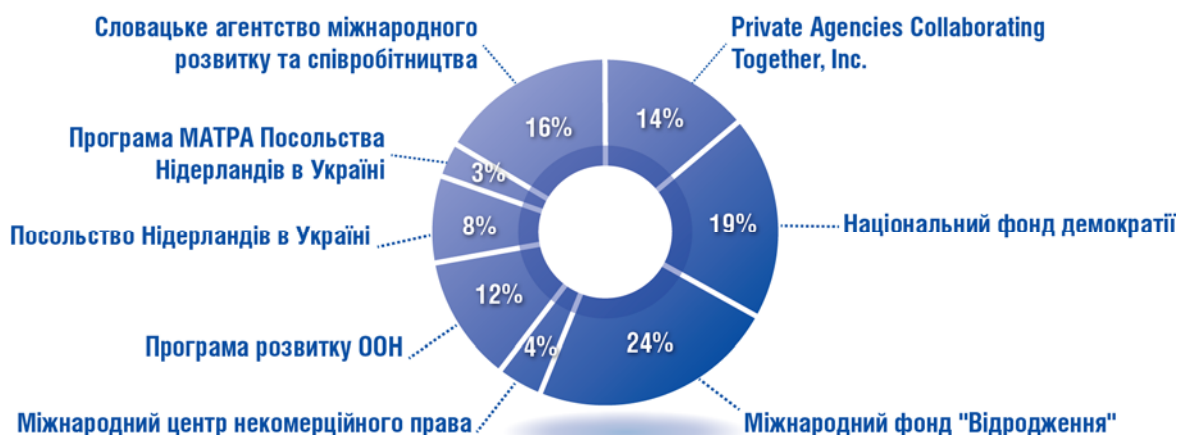
Адвокатування практик протидії дискримінації

- УНЦПД входить до Коаліції з протидії дискримінації в Україні, метою діяльності якої є внесення змін у відповідне законодавство, проводиться моніторинг політики у цій сфері. Було привернуто увагу суспільства, експертного середовища, органів влади різного рівня до проблем формування та реалізації політики в сфері протидії дискримінації в Україні, започатковано рейтингове дослідження зусиль місцевої влади у формуванні та реалізації анти дискримінаційної політики. Продовжено співпрацю з інститутами влади з метою актуалізації політики в сфері протидії дискримінації та інформування щодо неї державних службовців.
- Вивчено анти дискримінаційні практики, проведено моніторинг виконання закону України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні" протягом жовтня 2012вересня 2013 р. та підготовлено відповідний звіт. Проведено прес-клуби із залученням експертів, представників громадських організацій, журналістів щодо проблематики анти дискримінаційного руху й діяльності Коаліції. Проведено дослідження підготовки інформаційної кампанії з питань протидії дискримінації серед молоді.
- Експерти УНЦПД брали участь в роботі робочої групи стосовно внесення змін до закону України "Про Єдиний демографічний реєстр".

БЮДЖЕТ 2013 РОКУ

Структура надходжень відповідно до міжнародних установ у 2013 р.

Річний бюджет: 2 758 093 грн.

РОЗВИТОК СПРОМОЖНОСТІ

Розуміючи відповідальність перед суспільством і важливість своїх стратегічних пріоритетів для України, команда УНЦПД систематично нарощує спроможність Центру досягати змін всередині організації, здатності знаходити оригінальні рішення, залучати ресурси та створювати коло довіри.

Хорошою оцінкою зусиль команди в напрямку розвитку своєї спроможності стало успішне проходження міжнародного фінансового аудиту та отримання високої оцінки за методологією USAID NUPAS, яке було проведено в 2013 р. аудиторською компанією EBS-consult.

У 2013 році організація завершила процес документування ключових політик та процедур і вивела систему внутрішнього контролю на якісно новий рівень.

Ключові завдання розвитку в найближчий час:

- Підвищення рівня фахової кваліфікації аналітиків УНЦПД;
- Навчання і підтримка молодих співробітників;
- Посилення спроможності до комунікацій з цільовими групами;
- Посилення адвокаційного впливу;
- Підвищення рівня прозорості і підзвітності Центру